

Immigrazioa Euskal Herrian

Kohesio hizkuntza euskara izan dadin

Euskara, gaztelania eta frantses hiztunek baino, ehun hizkuntza inguru hitz egiten dituen jendarteak osatzen du Euskal Herria. Hizkuntza aniztasunean euskarak zein toki duen hausnartu nahi izan zuen Topaguneak joan den astean.

ONINTZA IRURETA AZKUNE

ARGIA

TOPAGUNEAK, Euskara Elkartearen Federazioak, *Euskara aniztasunean* izenburupean egin zituen egun osoko jardunaldiak, urtarrilaren 25ean, Durangon (Bizkaia). Etorri berrien eta ez hain etorri berrien hizkuntzak, eta etxeokak, nola kudeatu hausnartu zen. Kataluniatik heldu zen Carme Junyent, Grup d'Estudi de Llengües Amenaçades-eko lehendakaria. Euskal Herriko hizlariak ikerketak eta praktikak azaldu zituzten, eta bukatzeko Petra Elser, Agustin Unzurrunzaga eta Mario Zapata izan ziren mahai-inguruan (*Zer egin beharko litzateke euskaratik urrun bizi diren berritarrak (beren aniztasun osoa aintzat hartuz) euskarara burbiltzeko?*).

Hasteko, bukaerari helduko diogu. Agustin Unzurrunzaga SOS Arrazakeriako kide esperimentatuak Espainiako Estatutik kanpoko etorkinen erradiografia gordina egin zuen: Etorkinak lana egitera datoz, bizitza duina izatera. “Zuek hor eta gu hemen” gaude, egunero-ko bizitzan ez dago gatazkarik, ezta bereziki harremanik ere. Guztiok ez ditugu eskubide berak, haiek irregular daude; jendeak mesfidantzaz begiratzen die, eta gorrotora ere iritsi gara. Unzurrunzagaren ustez, Gipuzkoako etorkinek bi hizkuntza bereizten dituzte, bata handia, eta bestea, “telebistan entzuten den hori”. Gero, seme-alabak eskolara daramatzatenean, orduan bai,

Ezkerretik eskuinera, Petra Elser, Xabier Aierdi moderatzailea, Mario Zapata eta Agustin Unzurrunzaga.

orduan euskararekin egiten dute topo. Unzurrunzagak dio, bi norabidetako integrazioa hobesten dela, baina bere iritziz, sozialki ahulagoa denari eskatzen zaio eginahala, eta hark ahal duen moduko ahalegina egingo du.

Integrazioa, euskararik gabe?

Unzurrunzagaren mahaikide Mario Zapata soziologoa hasi zen esaten hausnarketa hau, alegia, euskararen tokia eta etorkinak, aspal-ditik datorren hausnarketa dela eta inpresio bat duela: zenbat kostatzen zaigun honetaz hitz egitea.

Galdera-erantzun labur dezente bota zuen Zapatak, hala nola: Migrazioek badute zerikusirik hizkuntz ordezkatzeko prozesuetan? Bai, ez da elementu behinena, baina hala da, eta horrek ez du esan nahi etorkinak errudun sentiarazi behar ditugunik. Beste galdera bat: Immigrazioa euskararen lehen mailako arazoa da? Lehentasunen artean izatekoa bada, baina baditugu arazo potoloagoak. Adibide bat eman zuen hori azaltzeko. Etorkin asko A ereduan matrikultatzen dituzte. Grabea da A eredu bera existitzea.

Zertan ari garen

Jardunaldietan teorizazio eta hausnarketez gain, kontu zehatzagoak ere izan ziren. Batetik, pare bat ikerketa lanen berri izan genuen, eta bestetik, beste pare bat ekintza zehatz azaldu zituzten. Julen Zabalo eta Iker Iraola EHUKo irakasleek *1950-1980 aldiko migrazioa eta euskara* izeneko ikerlana aurkeztu zuten. Egunean zehar, batik bat etorri berriei mintzatu ziren bai hizlariak eta baita entzuleak ere, baina aldiari konparazioak egin ziren aurreko migrazio aldiarekiko. EHUKo irakasleek migrazioaldi hartako hainbat herritar elkarriketatu eta haien euskararekiko pertzepzio ugari jaso dute.

Idoia Illarramendik (Emun) eta Joxean Amundarainek (Gipuzkoako Foru Aldundia) *Bizilagun berriak eta euskara Gipuzkoan* izeneko ikerlana aurkeztu zuten. Azken lau urtetan etorri diren hamazazpi laguni egin dizkiete elkarriketak. Besteren artean, galdetu diete ea nola izan duten euskararen berri eta gehienek adierazi dute kalean egin dutela topo euskararekin.

Emuneko Olatz Irizarrek *Hizkuntza Harrerarako Gidiliburu praktikoa* ezagutarazi zuen. Katalunian kalean den liburuxka da eta Emunek euskaratu eta Euskal Herriratu du. Jardunaldietan izan zuen tokia harreraren gaiak, hau da, iritsi berritan etorkinari harrera nork egiten dion eta ea hizkuntzaren errealitateaz azalpenik ematen zaion. Irizarrek aipatu zuen egoera soziolinguistikoaz, kontzienteki, ohartarazi behar zaiola etorri berriari.

Topagunearen beraren *Auzoko* egitasmoaren berri izan genuen bukatzeko. Sei herritan egin den esperientzia pilotua da, euskaratik urrun daudenak hurbiltzeko asmoz. Euskaraz dakitenek eta ez dakitenek osatzen dute taldea eta kohesio hizkuntza euskara da. Hiru hilabeteko proba herri batzuetan beste batzuetan baino hobeto ateratu da. Orioko adibidea Arantxa Arrillaga dinamizatzaileak azaldu zigun eta kontatzeko modukoa iruditu zaigu. Hemen tokirik ez dugunez, hurrengo zenbakiren batean patxadaz landuko dugu.

Hirugarren galdera. Integrazioaren izenean euskara bazterrean utziko dugu? Aurreko migrazioaldian (Espainiatik etorriak) euskara ikasi gabe integratuta sentitzen ziren. Petra Elserri hitza eman aurretik Zapataren azken galdera-erantzuna: Aurreko migrazioaren lehen belaunaldikoek ikasi zuten euskara? Ez. Orain ere, lehen belaunaldiko asko ez dira euskaldunduko.

Elser euskaldun-alemanaren bi gogoeta labur ekarriko ditugu hona. Bata, guk ez diogu esan behar etorkinari zergatik ikasi behar duen euskara. Bestea, euskara ikasteko euskaltegia bidaltzen dugu eta integratzeko Gobernuaren zerbitzuetara bideratzen dugu. Euskalgintzak eta euskal hiztunak badu ardura lan horretan.

Kontatu zurea eta galdetu berari

Carme Junyent sarri egoten da Kataluniako udaletako zinegotziekin. Udal dezentetan hizkuntzen inbentarioa egiten dute, alegia, herri horre-

"Integrazioaren izenean euskara bazterrean utziko dugu? Aurreko migrazioaldian euskara ikasi gabe integratuta sentitzen ziren"

MARIO ZAPATA, SOZIOLOGOA

tako biztanleek hitz egiten dituzten hizkuntzak jasotzen dituzte. Helburua ez da zifra lan bat egitea, herri katalan horietara nondik etorri diren, etxeko hizkuntza zein duten... azken batean nor diren jakitea baizik. Besteri nor den galdetzeak, agian, bi norabidetako harremana sor dezake. Pakistandar denek urdua ez dutela hitz egiten ikasiko dugu horrela, eta marokoar batzuk arabiera baino amazigh hitz egiten dutela. Simetria bitxi baten berri eman zigun Junyentek: Kataluniako eskola batzuetan hautazko ikasgaia da amazigh hizkuntza gutxiagotua —besteak beste Marokoren menpe bizi diren tama-

zighek hitz egiten dute— eta Marokon ere hasi dira ikasgai gisa eskolan erakusten. Etorkin batzuek beraien hizkuntza gutxiagotuz gogoeta katalanaren harira egin dute. Junyenten ustez, nortasunak gehitzea errazagoa da kentzea baino, nortasunen bat ezabatuz gero, lehenago edo geroago, nonbaitetik aterako da. Etorkina ez dadila baztertuta sentitu. Gutxiespen horren adibide da, aditu katalanaren iritziz, gurera etorri denari hizkuntza menperatzailean hitz egitea. Borondate onez edo paternalismoaz egingo diogu gaztelaniaz, baina hark ondoko mezua jasoko du: "Katalana (edo euskara) ez da zuretzako".

Junyentek gauza bat dauka argi, ez dakiela metodo horrek zerbaitearako balioko digun, baina funtzionatu duen bestelako sistemarik ez omen dugu ezagutzen.

Beste batek ere hala esan zuen jardunaldiak hasi aurretik: gaur bakoitzak bere ekarpena egingo du, baina inork ez dauka irtenbiderik. ■

Babeslea: Erreterriako Udala

Tel.: 943 44 96 13
euskara@erreteria.net

ERRETERIAKO UDALA

UDAL EUSKALTEGIA

Miguel Zabaleta 14, 20100 Erreterria
Telf. 943 44 96 80 euskaltegi@erreteria.net